

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Bakalářská práce

Marta Fremlová

Současný folklorní život a hudební tradice v Bánově

Olomouc 2018 vedoucí práce: PaedDr. Lena Pulchertová, Ph.D.

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně, s využitím pouze citovaných literárních pramenů, dalších informací a zdrojů v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty univerzity Palackého a se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.“

Olomouc 15. 3. 2018

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní PaedDr. Lence Pulchertová, Ph.D. za odborné vedení, přínosné rady a zodpovědný přístup k mé práci. Dále bych ráda poděkovala své rodině za trpělivost a pomoc, a také ostatním lidem, kteří mně svými informacemi pomohli při zpracování bakalářské práce.

Obsah

Úvod	6
1. NÁRODOPISNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE BÁNOV	7
1.1 Mikroregion	7
1.2 Mikroregion Východní Slovácko.....	7
1.3 Charakteristika obce Bánov	9
2. FOLKLORNÍ ZVYKY A TRADICE.....	11
2.1 Kroj Bánova.....	11
2.2 Výroční lidové tradice a obyčeje přes rok	12
2.2.1 Historické tradice.....	13
2.2.2 Jarní tradice.....	15
2.2.3 Velikonoční tradice.....	17
2.2.4 Letní tradice.....	17
2.2.5 Podzimní tradice	19
2.2.6 Vánoční tradice.....	20
3. LIDOVÉ PÍSNĚ BÁNOVA	22
3.1 U Bánovskej Boží muky	22
3.2 Když sem byl malučký	23
3.3 Bánove, Bánove	24
3.4 Na Bánovskej věži	25
3.5 Aj, Kačka, Kačka	26
3.6 To Bánovské pole	27
3.7 Vyletěla holubička hoj, taj, daj	28
4. FOLKLORNÍ SOUBORY	29
4.1 Dechová hudba Bánovjanka	29
4.2 Folklorní soubor Kohútek	31
4.3 Kuřátko	31
4.4 Mužský soubor Hútek	32
4.5 Cimbálová muzika Strúček	33
4.6 Ženský sbor Zpěvule.....	34
5. VYUŽITÍ FOLKLORNÍCH PRVKŮ A PÍSNÍ V PRAXI UČITELE HUDEBNÍ VÝCHOVY	35
5.1 Osobnost Vlastimila Ondry	35

5.2	Osobnost Jitky Malé	37
5.3	Rozhovor.....	37
Závěr	... ..	43
POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY.....		44
SEZNAM PŘÍLOH		
ANOTACE		

Úvod

S folklorem a folklorními tradicemi se setkávám v naší vesnici od narození. S přímou činností jsem se setkala jako dítě na základní škole, později během let v naší vesnici např. jako spoluúčastnice doprovodu Bánovského leta. Folklorní dění mě přitahovalo vždy. Od dětství jsem byla vedena od rodičů i místních pedagogů ke kladnému vztahu k lidovým tradicím. Práci jsem si vybrala proto, že jako budoucí pedagog chci vést žáky k pozitivnímu vztahu k nehmotnému kulturnímu dědictví obce. Chci podpořit možnost předávání místních tradic od rodičů vlastním dětem. Místní zvyky, tradice a soubory se vynasnažím v práci ucelit. Hlavním impulzem pro sepsání práce byl však zájem o lidové soubory, z důvodu snahy o aktivní zapojení se a pozdější vedení dětského folklorního souboru. Dále také fakt, že bánovské folklorní písně a folklorní prvky zapojené ve výuce základní školy doposud nejsou nikde sepsány.

Po obsahové stránce je práce rozdělena do pěti kapitol. V první jsem se krátce zaměřila na národopisný náhled obce a jeho okolí. Osvětluji, jak vypadá oblast Východního Slovácka a symbol, který mikroregion nese. Dále vznik, písemné zmínky, rozlohu, chráněné památky obce nebo uvedení folklorních souborů, které se starají o udržování lidových tradic. Druhá kapitola obsahuje dvě podkapitoly. Pojednávají o folklorních zvycích a tradicích. V první podkapitole jsem v krátkosti nastínila kroj Bánova, v druhé popsala výroční obyčej obce. Třetí kapitola obsahuje sedm lidových písní Bánova s notovými ukázkami. Čtvrtá kapitola se věnuje folklorním souborům obce Bánov. Pátá kapitola uvádí rozhovor se dvěma osobnostmi vesnice pro využití folklorních prvků a písní v praxi učitele hudební výchovy.

Hlavním cílem práce je zmapování činnosti místních folklorních souborů a charakteristik lidových zvyků a tradic typických pro Bánov včetně písní, které se stále rozšiřují. Bánov patří do lokality folklorně velmi živé. V práci chci osvětlit současné udržování lidových tradic a jejich nositele. Ucelený záznam o kulturním životě obce Bánov s písněmi a využitím prvků folkloru v praxi učitele neexistuje, proto ho chci uvést. Při zpracování jsem vycházela především z regionálních publikací, kronik, článků, místního tisku, osobních výpovědí, internetových zdrojů. Zařadila jsem metodu rozhovoru s přímými vedoucími a akčními účastníky folklorních souborů.

1. NÁRODOPISNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE BÁNOV

Malebná vesnice Bánov patří do mikroregionu Východního Slovácka. Nejdříve si představíme mikroregion, poté obec Bánov samotnou.

1.1 Mikroregion

Mikroregion je území malého geografického měřítka. Česká republika rozlišuje tři typy mikroregionů, které vznikají sloučením dvou a více obcí neboli územních jednotek. Většinou vzniká z účelových důvodů. Slučování je především z důvodu řešení společného směřování rozvoje či daného problému. Úkolem mikroregionů je posílení slabších jednotek nebo získání samostatného postavení pro efektivnější vyjednávání, projektování a financování (Malinovský, Sucháček, 2006).

„V ČR jsou často vytvářeny za účelem získání společné podpory pro čerpání prostředků ze státních fondů a z fondů EU. V mikroregionech bývá z prostorového hlediska z větší části uzavřen elementární trojúhelník bydliště – základní služby – pracoviště.“
(Malinovský, Sucháček, 2006).

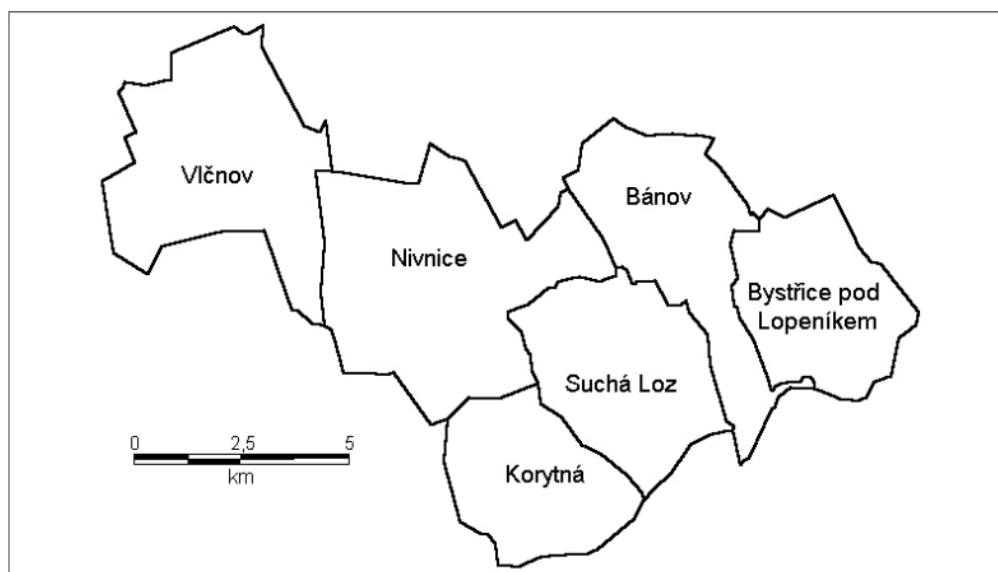
1.2 Mikroregion Východní Slovácko

Mikroregion Východní Slovácko se nachází v jihovýchodní části Zlínského kraje. Je součástí Střední Moravy, okresu Uherského Hradiště. Patří mezi venkovské mikroregiony. Nacházejí se v blízkosti hranic České republiky a Slovenska (Bezděčka, 2006).

Dříve se oblast jihovýchodní Moravy přezdívala Moravské Slovensko, dnes Slovácko. Do mikroregionu patří šest obcí: Bánov, Suchá Loz, Bystřice pod Lopeníkem, Nivnice, Vlčnov, Korytná. Mikroregion vznikl roku 2005. Cílem mikroregionu je napomáhat k rozvoji regionu aktivitami, které vedou k podpoře projektů s přínosem pro toto území. Vytvářet příjemné prostředí pro zdejší obyvatele i turisty, uchovávat tradice a zvyky a představovat lidem místní krajinu (tamtéž).

Obce Vlčnov, Nivnice a Bánov se nacházejí na Hlucké pahorkatině, nejvyšším bodem je Jasenová (410 m.n.m.). Celý mikroregion spadá do Chráněné krajinné oblasti Bílých Karpat. Nejvyšší vrchol tvoří Velká Javořina (970m.n.m.). Krajina Východního Slovácka je nesmírně rozmanitá (tamtéž).

Oblast Východního Slovácka označujeme v rámci národopisného vymezení do etnografického subregionu Dolňácko (Habartová, 2011).

Obr. 1: Mapa mikroregionu (Zdroj: Strategický rozvojový plán mikroregionu Východní Slovácko [online], 2006).

Symbolem mikroregionu je jednoduchý kvítek barvínku. Vyjadřuje jednak prostotu, ale také přirozené kouzlo této lokality (Dvouletý a kol., 2010).

Obr. 2: Znak mikroregionu (Zdroj: Mikroregion Východní Slovácko [online], 2005)

„Etnograficky řešené území zahrnuje střední část národopisné oblasti zvané Slovácko s lidovou kulturou nížinného typu, která se projevuje ve všech základních složkách lidové kultury bydlení, způsobech práce, odívání – lidový kroj, používaném dialektu, sídelní struktuře, písních, různých zvyčích, obyčejích a obřadech atd.“
(Zdroj: Východní Slovácko: [online], 2006.)

Dle Dvouletého (2010) je pro obyvatele Východního Slovácka typická pokora ve víře, ohleduplnost k přírodě, láska k druhým. Součástí jejich životů je zachování lidových tradic a dodržování naučených zvyků od svých rodičů. Oblast má typickou architekturu, lidovou hudbu i kroj. Lidová hudba vychází z pocitů, z nitra místních občanů. Vždy byla spojována s tancem rytmického typu.

Lidové tradice se v mikroregionu od dávných dob rozdělovaly podle ročních období a spojovaly se s životními přelomy v životě místních občanů (Dvouletý a kol., 2010).

Lidový oděv na Slovácku přetrval nejdéle z celé Moravy. Vyvinul se z historického způsobu života. Tradiční oděv je produktem lidové kultury. Nese specifické znaky. Kroj dříve pomáhal k určování národopisné oblasti. Na Slovácku se nachází osm skupin základních krojových oblastí. Ty se dále člení do dvaceti sedmi krojových obvodů. Pouze na Dolňácku, do kterého patří i Bánov, jich patří čtrnáct. Momentálně je nošen především na kulturních akcích a při výročních obyčejích (Brouček, Jeřábek a kol., 2007).

Z tanců se podle etnologů neustále užívá především verbuňk. Oblíbený je nejvíce v obcích Korytná, Nivnice a ve Vlčnově (Bezděčka, 2006).

V mikroregionu Východní Slovácko nalezneme v každé vesnici širokou škálu spolkových činností. Ta napomáhá k udržování zdejších zvyků i vzájemných vztahů mezi občany (Dvouletý a kol., 2010).

1.3 Charakteristika obce Bánov

Obec Bánov leží v malé kotlině v podhůří Bílých Karpat, asi 8 km jihovýchodně od Uherského Brodu, směrem k česko-slovenské hranici. Ves Bánov vznikla zřejmě v okolí hradu v 11. století. Hrad zanikl v 2. polovině 15. století za česko-uherských válek. Poté byla ves dědičným držením šlechty. První písemnou zmínku o obci nalezneme z roku 1091 v Kosmově kronice. Obec se rozkládá na ploše 625 ha. Počet obyvatel v současnosti tvoří přibližně 2100 lidí. Bánov leží při hlavní silnici E50 z Brna na Slovensko. V roce 2010 byl kolem obce zprovozněn hlavní obchvat, který výrazně změnil život v obci. V roce 2014 získal Bánov 2. místo v soutěži *Vesnice roku Zlínského kraje* (Zdroj: Bánov: [online], 2018).

Obec zdobí dominantní barokní kostel sv. Martina. Z typické lidové architektury je dochovaná komora. Chráněnou památkou je socha sv. Jana Nepomuckého (Dvouletý a kol., 2010).

O folklorní tradice Moravského Slovácka se v Bánově starají především folklorní soubory Kohútek a Kuřátko. O tradiční zábavy a plesy se starají zájmové spolky: hasiči, myslivci, Sokol, fotbalisté.

Obr. 3: Mapa Bánova (Zdroj: Mapa Bánov [online], 2018)

2. FOLKLORNÍ ZVYKY A TRADICE

Občané Bánova, sdružující se ve folklorních souborech, aktivně udržují folklorní tradice a zvyky. K slavnostním příležitostem nosí lidový kroj, zpívají folklorní písně a provozují kvalitní lidovou hudbu.

2.1 Kroj Bánova

Bánovský okrsek z národopisného hlediska tvoří tři obce. Typ bánovského kroje je nošen obyvateli Suché Loze, Bánova a Bystřice pod Lopeníkem. V Bystřici pod Lopeníkem se liší jen v drobných detailech, v Suché Lozy se kroj dělí na tesilový a sváteční. Tesilový kroj představuje kroj všední. V porovnání se svátečním je užíván méně. Bánovský kroj řadíme do skupiny uherskobrodských. Z 19. století si od původního provedení řadu znaků zachoval, mnoho však také pozměnil, především z Nivnice a okolních vesnic (Dvouletý, 2010).

Ženský kroj

Dnešní *rukávce*¹ ženského kroje jsou plátěné navrapené a končí rozšiřující se kadrli vyšívanou do barevných květů. Okraje zdobí našitá krajka. Na náramencích i límci je stejný vyšívaný vzor. Límeček kroje je samostatná část kroje. Je ležatý, krajkový. Na rukávce si ženy navlékají brokátovou *kordulku*² s bílými květy. Má kulatý výstřih olemovaný zelenou stuhou. Červené vyšití z vlny se nachází vpředu okolo knoflíků a vzadu nad šůsky (Jančář, 2014).

Černou, hustě vápenatou sukni zadní uzavazujeme zezadu dopředu. *Fěrtůšek*³ následně uzavazujeme oproti zadní sukni opačně. Fěrtůšek je v jasných barvách. Bílý si děvčata uzavazují k slavnostním příležitostem jako je první svaté přijímání nebo svatba. Na jiné slavnosti mají fěrtůšky různé barvy s květovými vzory. Čtyři nestejně dlouhé tráčky pruhů uzavazujeme tak, aby prostřední byly delší. Jsou zdobeny květy a ptáčky (Dvouletý, 2010).

Pokrytí hlavy můžeme uvázat pod bradu nebo na ocas. Na barevné květované punčochy obouváme kožené holínky (Jančář, 2014).

---

¹ Rukávce jsou součástí ženského lidového oděvu, krátká košile s velkými barvenými a často i bohatě vyšívanými rukávy (Zdroj: Slovník [online], 2018)

² Kordulka je krojová vesta oblékaná na rukávce u žen, na košili u mužů (Zdroj: Lidový slovník [online], 2018)

³ Fěrtůšek je přední sukň (Jančář, 2014)

Mužský kroj

Mužský kroj má bílou plátěnou košili s černo-modro-bílo-žlutou výšivkou u krku. Na košili oblékáme charakteristickou kordulku, krojovou vestu. Muži si ji oblékají na košili. Přední část je zdobena červeno-zeleným vyšitím z vlny, stejně jako část u krku, u kapes a na zádech. Sahá po pás (Jančář, 2014).

Kalhoty jsou po stranách zdobené modrým šňůrováním nad koleny. Do pasu je několikrát omotán kožený pásek. Ke kroji obouváme vysoké kožené boty. Širák představuje klobouk, který je po obvodu zdobený našitou červenou vlnou a krepinkami. Svobodní muži nosí na klobouku při svátečních příležitostech umělou kytičku. Obrázek viz přílohou č. 1 (Baran, Staňková 1985).

2.2 Výroční lidové tradice a obyčeje přes rok

Bánov je nesmírně pestrý na udržující se, zapomenuté i znovunalezené tradice. Mezi folklorní zvyky a tradice patří:

Historické

Bánovská svatba

Syrec

Jarní

Fašank

Nové léto

Velikonoce

Mrskačka

Hrkání

Letní tradice

Zpívání u česnekářky

Bánovské leto

Podzimní

Hody sv. Martina

Vánoční

Rozsvícení vánočního stromu

Zpívání u vánočního stromu

Vánoční koncert

Svatoštěpánská mše

Tři králové

2.2.1 Historické tradice

Mezi historické tradice a zvyky řadíme bánovskou svatbu. Její součástí je také ofěra. Další historickou tradicí je syrec. Ani jedna se do dnešní podoby nedochovala, avšak k bánovským tradicím neodmyslitelně patří.

Bánovská svatba

V historii se svatba odehrávala jiným způsobem než dnes. Historické dění na svatbě zobrazuje následující text:

Ženich na námluvy přichází v pátek na večer okolo deváté hodiny. Nevěsta ho pozve dál. Rozsvítí se lampa a sedí se u stolu. Ženich donese asi litr rumu. Nevěsta rozdělá oheň a uvaří čaj. Povídají si, popíjejí a pojídají buchty. V sobotu ráno přichází ženich k nevěstě ve svátečním oděvu a společně odchází na mši do kostela. Po návratu i s rodiči nevěsty snídají a připijí si na zdraví. V neděli ráno přichází ženich pro nevěstu a jdou společně na ranní mši, kde kněz poprvé v ohláškách pronese, že chystají svatbu. Stejně tak se děje ještě dvě další neděle. Po třetím nedělním ohlášení se následující úterý dopoledne koná svatba, obvykle v devět hodin. Po mších společně snídají u rodičů nevěsty. V neděli dopoledne před svatbou přicházejí provdané příbuzné ženy a pečou na svatbu. V pondělí chodívají budoucí novomanželé ke zpovědi a zvou na svatbu příbuzné. Večer přichází za ženichem muzikanti a společně jdou k nevěstě, kde společně pojí a jdou tančit k muzice do hostince. V úterý ráno zvou mládenci s ženichem další hosty na svatbu a ženich se odprošuje u svých rodičů. Rodiče mu požehnají. Ženich pokračuje za rodiči nevěsty, kde čeká nevěsta a odprosí se u rodičů. Ti jí udělí požehnání. Ženich předá syrec rodičům nevěsty. Spolu před rodiči nastávající

pokleknou a ženich pronese slib. Jde se do kostela a kněz je oddá. Odchází se k nevěstě. Na hosty se hází žito pro hojnost potomků. Podle počtu zrní v klíně nevěsty se pozná, kolik budou mít děti. Následuje předání syrice nevěstiným, poté ženichovým rodičům od kmotřenek a žádá se o odprošení. V průvodu novomanžele čeká zatrhání. Některý muž si začerní obličej a udělá zátarasu v cestě. Podmínkou propuštění dál je zaplacená peněžní pokuta. Zadrhání se několikrát opakuje (Jančář, 2014).

Pozvaní zasednou ke stolu s jídlem. Nevěsta s hosty nejí. Sedí v koutě u stolu a pláče, aby jí dojily krávy. Po jídle se nosí výslužka. Představuje tradici, kdy některý z hostů vezme skrojek chleba s pérem některého z družby a vybírá do něj od hostů peníze. Prvně se nosí družkám, následně vdovám. Poté jde starší družba podél stolu s talířem. Hosté přispívají peníze, umývají si ruce ve vodě a utírají je šátkem na hůlce. Starší družka vysype mísu s penězi nevěstě do klína. Koláč se rozkrájí a dá družkám. Ženich přináší turecký šátek a čepec. Následuje čepení nevěsty. Svobodné dívky si splétají vlasy do copu a šátek vážou v podobě *lipače*⁴. Provdané nevěstě se váže šátek na *babušu*⁵. Ženy během vázání zpívají (více viz notovou přílohou č. 1). Přichází přetahování o nevěstu. Po delším přetahování ženy nevěstu předají ženichovi. Následuje novomanželské sólo určené pouze novomanželskému páru. Hosté se baví většinou do půlnoci, poté se rozcházejí. Za svatební cestu bývávala označována cesta na mši do kostela den následující. Po svatbě probíhá stěhování nevěsty k ženichovi. Ženy přitom sedí na žebříňáku zapřaženými koňmi a zpívají (více viz notovou přílohou č. 2). Po nastěhování vůz jezdí po dědině, a přitom zúčastnění tradice zpívají (viz notovou přílohou č. 3) (tamtéž).

Do dnešní doby se tradice lidové svatby dochovala v podobě krojového oděvu, obřadu při čepení nebo ve výběru peněz do koláče. Součástí svatby byla ofěra. Slovo ofěra francouzsky znamená věnovat. Jde o obřad při svatbě nebo pohřbu, kdy se chodí s hořící svící kolem oltáře. Během toho se vybírají peníze na kostelní účely. Kostelník drží kříž, který se líbá (tamtéž).

---

⁴Lipač je postup vázání šátku, kdy se horní konce vážou pod středovým cípem (Zdroj: Slovácké muzeum [online], 2018).

⁵Babuša je speciální forma vázání tureckého šátku pro vdané ženy. Boční cípy se kolem brady omotají a na temeni hlavy svazují. Vlasy se pod šátek sčesávají do drdolu (Zdroj: Slovácké muzeum [online], 2018).

Syrec

Tato tradice bohužel v průběhu 50. let 20. století zanikla. Syrec býval hlavní dort, který dávala nevěsta rodičům ženicha. Činila tak na poděkování za manžela. Další dary byly dorty, košile nebo brokátová látka. Po předání syrece, odchází nevěsta od rodičů. Muzikanti přitom hrají na své nástroje. Dále viz notovou přílohou č. 4.

Mladší typ syrece byl piškotového základu. Několikaposchod'ový a zdobený figurkami, nápisy nebo cukrovými ozdobami. Vrch dortu se ozdobil nápisem, např. Mějte mne rádi. Nosily ho kmotřenky na tácku. Starší typ syrece byl neposchod'ový. Vypadal jako koláč, který měl vprostřed díru. Uprostřed byla zdobená homole z cukru nebo tvarohu, kterému dříve říkali sýr. Tak vznikl název koláče - syrec. Sloužil jako dar, zároveň splňoval funkci při výběru peněžních darů tzv. do koláča. (Jančář, 2014).

2.2.2 Jarní tradice

Obec Bánov žije na jaro především díky zažitým tradicím a akcím. Mezi folklorní řadíme fašank, provozován folklorním souborem Hútek a Nové leto patřící malým dívenkám v krojích.

Fašank

Tato tradice bohužel během 20. století zanikla. Zůstala nám nedělní obchůzka po dědině v maskách. Dříve tradice probíhala poslední pondělí před popeleční středou. Fašank se tak konal ve slováckých obcích. Obecní zaměstnanci a chasa procházeli obcí s maskami a bavili občany. O masopustní veselí se v Bánově starali nalíčení a převlečení obecní zaměstnanci – obecní písař, hajný, policajt, hrobař. V civilním oděvu mohl zůstat pouze písař. Bohumil Urbanec dlouhou dobu zobrazoval nejvýznamnější osobu tradice – Juru s cepem. V ruce nosil upletený prut a popoháněl s ní mládež. O hudební doprovod v podobě folklorních písní se postarali dva klarinetisté. Jednotlivé postavy měly své funkce. Někdo vybíral peníze, jiný držel koš na dary. Protože se ve škole v tento den neučilo, školáci chodili doprovázet průvod a zpívat také. Námětem byly písně vybrány tak, aby se hodily ke konkrétním obyvatelům. Při písních žertovných, lidových, kritických účastníci průvodu vytancovávaly dívky z domů. Chodili po dědině a klepali na každé dveře. Až obešli celou vesnici, odešlo se k večeru do sálu hospody. Zde se konala taneční zábava. Doprovázela jí dechovka. Během ní měl Jura s cepem sólo, prováděl při něm své dcery. Následující večer se v krojích

pochovávala basa. Další den ráno se šlo do kostela na popeleční popelcovou mši (Jančář, 2014).

Soubor Hútek v roce 2012 obnovil starou tradici, kdy po dědině chodil Jura s cepem a spolu s hudebními soubory ukazují na ohlášených místech v dědině, jak fašank dříve vypadal. Dále viz notovou přílohou č. 5 (tamtéž)

Nové leto

Tradice se provozuje na Smrtnou neděli, symbolizuje jaro, život. Malá děvčata v bánovských krojích chodí s jívovými kočičkami – novým letem. Navštěvují své příbuzné, sousedy v doprovodu obvykle staršího rodinného příslušníka. Děvčátka zpívají píseň: *Nové leto, kde jsi bylo? U studny hluboké, u říčky studené. Cos tam dělávalo, ruce nohy umývalo. Svatý Jiří vstává, Zemi odmykává, aby tráva růstla. Travička zelená, růžička červená, fialenka modrá.* Děvčátka za návštěvu dostávají sladkosti nebo peníze (Jančář, 2014).

Nově jsou na Nové leto zvána všechna děvčátka v krojích a jejich příbuzní do obřadní síně obecního úřadu v Bánově. Zde je řada vystoupení, které s děvčátky nacvičují paní učitelky z MŠ. Dívenky po společném programu roznášejí „Nové leto“ do svých rodin. (Bánovský Zpravodaj, 2017. č. 2).

2.2.3 Velikonoční tradice

Nejvýznamnější křesťanské svátky jsou všeobecně obdobím lidových tradic. Lidé je spojují s vítáním jara. O mrskačku a hrkání se starají pro změnu mládenci.

Mrskačka

Mrskačka probíhá o Velikonočním pondělí. Hoši jsou mrskáči a chodí od brzkých hodin s vrbovými upletenými pruty- korbáči po známých dívkách a symbolicky je ke kráse a zdraví pruty poplácají. Dívky jim za to nabízí alkoholické nápoje a připravené pohoštění. Na pruty hochům uvazují barevné mašle. Mladší chlapci dostávají malovaná vajíčka, sladkosti a peníze. Hoši rýmují: „*Hody hody doprovody, dejte vejce malovaný. Nedáte-li malovaný, dejte aspoň bílý, slepička Vám snese jiný*“ (Jančář, 2014).

Hrkání

Zvyk patřící k Velikonocům. Začíná na Zelený čtvrtek, po zpěvu Gloria při večerní mši svaté umlkají zvony, které odletěly do Říma. Chlapci chodí a *hrkají*⁶ ráno, v poledne a večer. V pátek navíc v patnáct hodin. Chodit hrkat chodí převážně ministranti. Starší, zkušenější hoši hrkání organizují (Motlová, 2010).

2.2.4 Letní tradice

Letní období si občané Bánova zpříjemňují tradicemi jako je Zpívání u česnekářky v podání Hútku nebo tradicí Bánovské leto. Tradice se konají na specifických místech obce, každý rok jsou něčím nové. Soubory zde představují nové písně.

Zpívání u česnekářky

Spolek Hútek zve každoročně občany Bánova a příznivce folklorních písní před restauraci u Bujáků v centru obce k dřevěné soše Česnekářky. Ke zpěvu zve Hútek folklorní soubory i z okolních vesnic. Ve zpěvu se střídají, rádi zakončují vystoupení písněmi, ke kterým se mohou přidat i zúčastnění občané. Hútek touto sešlostí prezentuje, co je ve spolku nového (Bánovský Zpravodaj, 2017. č. 5).

---

⁶ Hrkání je velikonoční průvod chlapců obcí za zvuku různých dřevěných hrkaček (Zdroj: Slovník [online], 2018).

Bánovské leto

Nová třídní tradice od roku 2000 vznikla při příležitosti slavení posvěcení kostela sv. Martina. Začalo se v rámci farního života, od roku 2006 se propojila i účast obce. Program začíná páteční zábavou, pokračuje sobotním programem. Ten se vždy obměňuje. V neděli je velkolepá mše svatá a odpoledne ve folklorním duchu. Do nové tradice jsou zapojené různé organizace, spolky, mládež, farnost (Bánovský zpravodaj, 2017 č. 4).

2.2.5 Podzimní tradice

Mezi podzimní tradice patří všemi oblíbené a očekávané hody svatého Martina, kdy hodové veselí probíhá po tři dny.

Hody svatého Martina

V Bánově vznikla nová tradice v r. 2010, kdy v sobotu večer slavnostní svatomartinský průvod prochází vesnicí. Na několika místech se divadelně zobrazí život sv. Martina a poté je pro občany připraveno zábavné vystoupení, koláčky a svažené víno. V rámci hodů nechybí výstavy, hodové zábavy, vystoupení různých sdružení a spolků. Více viz notovou přílohou č. 6 (Bánovský zpravodaj, 2017, č. 5).

V roce 2017 Svatomartinské hody odstartovala taneční zábava se skupinami STREET, LIKE – IT a TABÁK- KABÁT Revital v místní sportovní hale. V sobotu i neděli obecní úřad nabízel v suterénu budovy prodej a výstavu keramických děl Adély Volné. Děti se mohou ve stejné době přijít namalovat na obličej, zaskákat si na skákací hrad nebo využít další atrakce v místní Sportovní hale (tamtéž).

V sobotní podvečer se za doprovodu svatomartinské družiny občané Bánova účastní slavnostní mše svaté k uctění sv. Martina. Hudební doprovod zajišťuje schola ze Suché Loze. Po mši následuje legenda sv. Martina. Děti i letos přináší lampiony a dospělí svíčky. V rytmu dechovky pana Vlastimila Nováka se občané přesunují na Jarmek, kde je připravena show. V roce 2017 skupina Palitchi nadchla účastníky show světelnou. Sobotní zábavu na střídání přes rok pořádají Hútek a Kohútek. V roce 2017 pořádal Hútek. Soubor připravil besedu u cimbálu s CM Rozmarýn. Hostem byl ženský sbor Čerešňa z nedalekého Újezdce u Luhačovic (tamtéž).

V neděli se po deváté schází první krojovaní a společně vydávají na slavnostní mši svatou do kostela sv. Martina. Krojová účast na mši byla podporována jak předchozím panem farářem Janem Machem, tak je i nynějším farářem Jiřím Kupkou. V krojích zde můžeme vidět folklorní soubory Hútek, Kohútek, Zpěvule i děti. Mši doprovází dechová hudba Bánovjanka. Na mši jsou pozváni také zástupci obce, hasiči, myslivci, včelaři, skauti a další organizace. Folklorní soubory se zapojují do hudebního doprovodu mše. V roce 2017 po svatém přijímání zpíval Hútek. Na celebrování mše je zván cizí kněz. Po mši svaté jsou lidé zváni na svatomartinské víno a sladkost pod jazyk zajištěnou od místních cukrářek a žen. Vše

probíhá pod režii faráře Jiřího Kupky. Takto místní občané slaví "bánovské hodové třídenní" (tamtéž).

2.2.6 Vánoční tradice

Mezi vánoční tradice obce patří rozsvícení vánočního stromu, zpívání u vánočního stromu, vánoční mše, Svatoštěpánská mše, vánoční koncert, Tři králové.

Rozsvícení vánočního stromu

Tradiční rozsvěcování vánočního stromu je uvedeno slovem místního starosty. Symbolické rozsvěcování vánočního stromu doprovází kulturní program dětí z mateřské školy. Pro všechny děti je tradičně připravováno losování o vánočního kapra a děti si užívají třeptu vánočních prskavek (Bánovský zpravodaj, 2016, č. 1).

Zpívání u vánočního stromu

Občané vesnice jsou 23. prosince zváni na tradiční koledování u obecního vánočního stromu. O příjemnou atmosféru a navození koled se starají Kohútek, Hútek, Zpěvule a DH Bánovjanka. Více viz notovou přílohu č. 7 (Bánovský zpravodaj 2017, č. 1).

Vánoční koncert

Od roku 2004 zvou Hútek a Zpěvule občany Bánova na vánoční koncert. V kostele sv. Martina soubory připravují tématické pásmo, které obvykle doprovází slovem Markéta Ševčíková. Pásmo je vždy jiné, režii má na starost Hútek a Zpěvule, ale o účast se podělí i s pozvanými hosty, rodinami. Na Boží hod v roce 2015 zazpívaly děti Pavlíčkovy, Kristýna Malá, Kuřátko, Hútek, Zpěvule, Plkotnice a Kohútek s CM Pajtáš. V roce 2017 se zúčastnily všechny místní folklorní soubory. Na tradičním zpívání si občané mohou povšimnout, jak rok od roku děti v souborech rostou a kam se hudebně ubírají. Významnými muzikanty obce tvořící Vánoční koncert jsou manželé Chovancovi. Každoročně se starají o podstatnou část hudebního doprovodu, paní učitelka Chovancová⁷ na harmoniku, pan učitel Chovanec na cimbál. Více viz notovou přílohu č. 8 (Bánovský zpravodaj 2016, č. 2).

Božihodová mše

Dechová hudba doprovází slavnostní mši svatou na I. svátek vánoční v kostele sv. Martina. Hrají se lidmi velmi oblíbené bánovské "hodinky". Tyto hodinky se hrají pouze

---

⁷ Manželé Chovancovi v obci Bánov vyučují pod ZUŠ Uherský Brod. Paní učitelka hraje na klavír a harmoniku. Pan učitel klávesové nástroje. Oba jsou činnými osobnostmi v živém dění kultury obce Bánov.

jednou za rok, na Božíhodovou mši. O doprovod se zaslouhují spolu s místními varhaníky obce Bánov – Martou Fremlovou, Dominikem Fremlem. Více viz notovou přílohu č. 9 (Bánovský zpravodaj 2015, č. 2).

Tři králové

Tříkrálovou sbírku pořádá Charita Uherský Brod šestého ledna. Koledníkům jsou ráno požehnány křídly a trojice dětí převlečených za tři krále s doprovodem dospělého doprovodu obchází po domech. Vybírají peníze a na dveře píší K+M+B. Při příchodu zpívají píseň My tři králové. Více viz notovou přílohou č. 10.

3. LIDOVÉ PÍSNĚ BÁNOVA

Mezi typické bánovské písně patří písně jako například U Bánovskej Boží muky, Když sem byl malučký, Bánove, Bánove, Na bánovskej věži, Aj, Kačka, Kačka, To bánovské pole, Vyletěla holubička hoj, taj, daj. Texty jsou zaměřeny na zdejší krajinu, vztahy a památky. Jsou zpívány především folklorními soubory.

3.1 U Bánovskej Boží muky

Verbuňk U Bánovskej boží muky zpívá Strúček s vedením Tomáše Beníčka. Píseň zpívali i na Europeade 2009 v Litvě (Zdroj: Kohútek [online], 2018).

U Bánovskej Boží muky
Verbuňk

♩ = 70

Housele

1. U Bá - nov-skej Bo - ží mu - ky. U Bá - nov-skej Bo - ží
2. Pla-če, pla - če, aj na - rí - ká. Pla-če, pla - če, aj na -
3. Ne-daj Bo - že žád - nú mi - lost. Ne-daj Bo - že žád - nú
4. Mápoc - tí - vost v plen-kách lé - há. Mápoc - tí - vost v plen-kách

Kontrabas

Hsl.

mu - ky. Sto - jí A - nič - ka lom - ja ru - ky.
rí - ká. Že jí šo - ha - jek nic ne - rí - ká.
mi - lost. Šaks ňa pri - pra - vil o poc - tí - vost.
lé - há. To - bě, šo - haj - ku, mu - zi - ka hrá.

Db.

Píseň č. 1: U Bánovskej Boží muky (Zdroj: Málek, Sušil, Šašinka 1982)

3.2 Když sem byl malučký

Píseň Když sem byl malučký zpívají především aktivní zpěváci souboru Kohútek.

$\text{♩} = 60$

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of four staves. The first two staves are for Housle (Violin) and Kontrabas (Double Bass). The last two staves are for Hd (Trumpet) and Db (Euphonium). The lyrics are written below the vocal staves.

Housle
Když sem byl ma-luč - ký, Chla - pe - ček v peri - ně. Mí - val sem
A - le už su vo - ják. Mo - sím ma - ší - ro - vat. Do po - la

Kontrabas

Hd.
no - žen - ky, mí - val sem no - žen - ky v ma - min - či - ním klí - ně.
sí - ré - ho, do bo - ja kru - té - ho Ma - mi - čen - ko mo - ja.

Db.

Píseň č. 2: Když jsem byl malučký (Zdroj: sběr not Jakub Hrbáč, člen Kohútku)

3.3 Bánove, Bánove

Píseň Bánove, Bánove je píseň Našská, určena k párovému tanci. Zdroj písně od Ladislava Slabáka z Uherského Brodu. Zpívala paní Paráková ze Suché Loze. O zpracování písně se zasloužil Tomáš Beníček, který píseň hraje na housle spolu s Vladimírem Kučerou – klarinet, Jaroslavem Šuráněm- basa a Jakubem Šustrem- viola. Píseň společně nahráli na jaře v roce 2016. Notový záznam i s audio nahrávkou lze nalézt na online stránkách (Zdroj: Folklorní akademie [online], 2018).

*1. Bánove, Bánove,
malý Bánovečku,
chodil sem za vdovú,
dostal sem děvečku.*

*2. Kady k vám, kady k
vám,
má milá chodit mám,
okna malé máte,
dveři zavíráte.*

*3. Dveři zavíráte,
dubovým polénkom,
nechcete otevřít
bánovským pacholkom.*

Píseň č. 3:Bánove, Bánove (Zdroj: sběr not Ladislav Slabák, sběratel not)

3.6 To Bánovské pole

Tuto píseň zpívá především mužský folklorní soubor Hútek z Bánova. Účastníci ji nazpívali také na online stránky folklorní akademie v květnu 2016. Zpracování not a zajištění doprovodu na akordeon má na starost Jiří Chovanec (Zdroj: Folklorní akademie [online], 2018).

*To bánovské pole pěkně rozorané,
rozpustil syneček čtyry koně vrané.*

*Rozpustil, rozpustil, nemože jich chytnút,
nemože syneček od milěj odvyknút.*

Píseň č. 6: To Bánovské pole (Zdroj: sběr not Jiří Chovanec, člen Hútku)

4. FOLKLORNÍ SOUBORY

Folklorní soubory jsou různorodé jak svým složením, tak činností. Patří sem dechová hudba, folklorní soubor Kohútek, Kuřátko, mužský folklorní soubor Hútek, cimbálová muzika Strúček, Bánovské zpěvule.

4.1 Dechová hudba Bánovjanka

Předchůdce dechové hudby Bánovjanky bylo před rokem 1850 uskupení nazývajícím se gajdoši podle rodu Gajdošových. V letech 1850-1885 v obci hrával 1 basista a 3 houslisté. Byli to bratři z č. p. 137. V roce 1885 byl založen dechový soubor, který hrával především v kostele. O jeho vznik se zasloužil učitel Slavíček s významnou podporou faráře Schneidera. Martin Chovanec se později ujal vedení tohoto souboru. Důvodem byl odchod učitele Slavíčka z Bánova. Soubor se v této době skládal z osmnácti členů. Mezi vedoucím a členem souboru Martinem Kočicou č. p. 47 však došlo kolem roku 1900 k neshodám, následně k rozdělení uskupení na mladé a staré. Staré vedl Martin Chovanec, mladé Martin Kočica. Oba soubory se skládaly z 10 -12 členů. Martin Kočica roku 1907 však tragicky zemřel a jeho kapela se rozpadla. Někteří členové přešli do druhého souboru s vedením Jana Chovance čp. 154. Toto uskupení bylo dvacetičlenné. Udrželo se až do první světové války (Jančář, 2014).

Ve válečných letech udržují hudbu pouze harmonikáři. Hudebně zde vynikají především Martin Kočica a Václav Ďurďa. Hned po letech 1918 se soubor znovuobnovuje a začíná působit pod vedením Jana Chovance. Fungují až do roku 1926. Ve stejný rok zde vzniká nový dechový soubor se šestnácti členy. Vedení zajišťuje bánovský učitel Duchoslav. Po odchodu učitele z Bánova je novým vedoucím Bohumil Krhovský. Soubor je významně podporován místním Sokolem (tamtéž).

V následujících letech vzniká nový, třetí soubor s názvem Čuřici. Vzniká kvůli neshodám a odchodu některých členů. Chovancův původní sbor v této době nese název orelský. Sokolský soubor však neustává rivalitu mezi soubory a rozpadá se. Nástupcem Chovance se stává roku 1934 Maxmilián Chovanec a Čuřiky v této době vede Hrabalík. Kapelu Maxmiliána Chovance přebírá Bohumil Krhovský. Důvodem je Maxmiliánův přechod k Čuříkům. Ve 40. letech je na bratry Kočicovy a jejich soubor nátlak o zvětšení uskupení. Souboru se vede, rozrůstá se do osmadvaceti členů. Tento počet však drží pouhý

rok. V roce 1947 se stává novým vedoucím Josef Kočica s č. p. 47, odchovaný dechový vojenský hudebník (tamtéž).

U Čuříků se vystřídají ve vedení Josef Havel, Antonín Mahdal, Rudolf Rektořík. Později se soubor rozpadá kvůli vzniku nového hudebního tělesa spojením hudebních těles existujících. Vedení se ujímá Josef Kočica. V této době se úroveň souboru výrazně zlepšuje. Dechová hudba začíná jezdit hrát na Slovensko, Jižní Moravu jako např. do Hevelína, Hrušovan nebo Severní Moravy. Navštěvuje Prahu a Brno. Dechovka natáčí v Československém rozhlasu. Vyhrává několik soutěží. Výrazně se jí daří (tamtéž).

V roce 1970 v dechové hudbě začíná zpívat po zakoupení dosud chybějící aparatury zpěvačka Ludmila Macková. Zpívá zde se svou mladší sestrou Marií. O rok později přichází František Macek. Dechová hudba začíná úspěšná léta a JZD se zaslouhuje o zajištění nákupu nových dechových nástrojů. V letech 1976- 1977 se manželé Mackovi účastní televizní soutěže. Následně ji vyhrávají. Televizní pořad s názvem *Zpívá celá rodina*, uvádí světu celou rodinu Mackových. Do souboru poté přichází noví mladí hudebníci. Složením s Josefem Borákem, Vlastimilem Novákem, Josefem Kočicou mladším, Metodějem Borákem. Zdenka Boráková zpívá (tamtéž).

Mladí hudebníci z dechového souboru během let 1983-1990 odcházejí a skupina se výrazně zmenšuje. Zůstávající zde hudebníci, převážně starší muzikanti. Josef Kočica umírá a vedení se ujímá Josef Haeurland. Po krátké době však vedení nechává novému nadějnému hudebníku Vlastimilu Novákovi, který je i současným vedoucím dechové hudby. Bánovjanka v současné době mezi mládeží není příliš oblíbená. Je zvláštností, že i přesto v Bánově výrazně převládá folklór. Bánovjanku v aktuálním obsazení doplňují muzikanti z okolních vesnic, především z Nivnice. Hudební činnost vykonávají nejčastěji v místním v kostele sv. Martina. Doprovází pohřby, významné mše svaté nebo místní akce. Dále viz přílohou obr. č. 2 (Jančář, 2014). V roce 2014 slavila dechová hudba Bánova své 150. výročí od jejího vzniku. Důkazem je ručně psaný zápis neznámého autora, který popisuje celou historii i jména členů dechovky (Bánovský zpravodaj, 2017 č. 4).

Bánov podle předchozího popisu považujeme v devatenáctém a zčásti ve dvacátém století za *dechovkový*. Když se ohlížíme do historie, vidíme, že dříve fungující tři dechové soubory významně ovlivňují dění v obci. Zlom z dechovkového Bánova přichází v roce 1971 s příchodem Věry a Jiřího Chovancových a nástupem učitelky Heleny Vystrčilové do místní školy (Bánovský zpravodaj, 2017 č. 4).

4.2 Folklorní soubor Kohútek

Jméno souboru je odvozeno od bánovského obecního znaku, kde stojí kohout. Původně dětský folklorní soubor, založen v Bánově na Základní škole v roce 1973. Nyní je obsazení souboru poskládáno z šestnácti dospělých občanů vesnice. Zakladatelkou je rodačka Helena Vystrčilová. Vedení bylo v její režii 33 let a se souborem spolupracuje jako choreografka a umělecká vedoucí dodnes. Vedoucím je v současné době Vítězslav Zálešák. Repertoár je tvořen z tanců a písní z Bánova a okolí. Doprovázení zajišťuje cimbálová muzika s primášem Tomášem Beníčkem (Jančář, 2014).

V roce 2002 se bývalí členové rozhodují pro pokračování v tradici souboru. Plynně navazují na jeho činnost a fungují dodnes. Momentálně je soubor Kohútek tvořen mladými lidmi. Členy jsou Adéla Volná, Vladimír Zálešák, Aleš Pavlíček, Andrea Koničková, Hana Zálešáková, Helena Klonová, Jiří Švehlík, Pavla Kočicová, Vendula Divoká, Vítězslav Zálešák, Petratur Zdeněk, Jarmila Brnková, Kristýna Dubravová, Kristýna Beníčková, Veronika Viktorová, Žaneta Vystrčilová (Zdroj: Kohútek [online], 2017).

Ve vesnici se soubor účastní významných oslav např. oslava “30“ Mednes na místní pálenici, fašanku, valné hromady, Velikonoční dílničky nebo šlaháčky. Zpívají také na svících a svatbách přátel, známých a milovníků souboru v blízkém okolí. Účastní se akcí, jako jsou Bílokarpatské slavnosti v Uherském Brodě nebo Slavnosti vína v Uherském Hradišti. Navštěvují různé pořady, pořádají si vlastní soustředění. Soubor se účastní krajských i celostátních přehlídek. Reprezentují se také v zahraničí, např. v Rakousku, Rusku, Německu a Alžírsku. Kohútek byl vybrán na mezinárodní festival Europeade na italské Sardinii. Pravidelně reprezentují slovácký region na mezinárodních festivalech v zahraničí (Itálie, Dánsko, Slovinsko, Litva, Švýcarsko, Lotyšsko, Maďarsko, Slovensko). V roce 2006 vydávají s muzikou Žandár z Prahy společné CD s názvem Na tom našem díle (viz příloha obr. č. 3) (tamtéž).

4.3 Kuřátko

V roce 1999 Vlastimil Ondra zakládá na základní škole v Bánově dětský soubor Kuřátko. V roce 2003 vyhrávají hoši okresní, krajskou i celostátní přehlídku. O rok později obdrží Kuřátko jedno z největších ocenění za folklor v naší zemi. První místa žáci obsazují také v soutěžích *Zpěvácci a Zaspívej, slavičku*. Soubor je zvyklý vystupovat v Českém

rozhlase a být natáčen Českou televizí nebo TV NOE. Zpěv dětí máme zaznamenán také na CD *Mladé vzpomínky*. Cílem vedoucího je zasadit lásku lidové kultury své obce do srdcí svých svěřenců. Více viz přílohou obr. č. 4 (Výpověď: Vlastimil Ondra, 2017).

Učitel Vlastimil Ondra prohlašuje, že nejsilněji a nejhlouběji lze předávat lidovou kulturu především v rodinách. Proto také připravuje mimo jiné domácí zpívání. To představuje interaktivní výukový list, který nese název "v kuchyni u stolu". Lze ho stáhnout do počítače a děti se mohou začít učit zpívat výukové listy i doma. Součástí je audio přehrávání, které sám nazpíval. Souborů na stránkách žáci naleznou více pod názvy Zbojnická nebo Vánoční (Zdroj: Kuřátko [online], 2018).

Kuřátko se také účastní soutěže Zazpívej, Slavičku. První žáci prochází předvýběrovými koly. Cílem těchto kol je získat přehled o výrazných pěveckých talentech mezi dětmi z mateřských škol, základních škol a vybrat je do oblastní přehlídky. Ta je současně nevýběrovým kolem do navazující pěvecké soutěže. Podmínkou účasti je zazpívat píseň ze Slovácka, v původní formě (Výpověď: Antonín Mach, 2017).

Další akcí, ve které Kuřátko účinkuje, je Bánovský Kohút. Zpívají zde děti ze základní školy i ze školky. Zvou širokou veřejnost k tradiční přehlídce zpěváčků Bánovska. Událost bývá v sále školy Bánov.

Momentální složení Kuřátka je tvořeno žáky Adéla Bařinová, Adéla Pavličková, Adriana Pomykalová, Andrea Pavelková, Aneta Kročilová, Daniela Pindáková, Denisa Černohousová, Ema Šalušková, Klára Machalíková, Kristýna Pindáková, Magdaléna Malá, Magdaléna Vaculová, Markéta Šalušková, Markéta Valčíková, Martina Sedláková, Martina Pitnerová, Radka Cábová, Sára Šimoníková, Tereza Šalušková, Tereza Čubíková, Vendula Pochylová, Matyáš Vystrčil, Petr Matějček, Tomáš Borák, Vojtěch Jankůj, Vojtěch Pavelka (Zdroj: Kuřátko [online], 2018).

4.4 Mužský soubor Hútek

O vzniku Hútku: *"Jednoho dne v září u mě zvonek. U dveří stály manželé Píškovi. V ruce měli plakátek a na něm nápis HÚTEK. Prý pracovní název, zároveň pozvánka na schůzku zakládající mužský pěvecký soubor. I přes nedůvěru jsem slíbil, že přijdu. Překvapilo mě, že má Libor tolik odvahy a ještě víc, že na první schůzku přišlo devět*

kamarádů, kteří se většinou scházeli v hospodě a kteří rádi zpívali. Na schůzi se okamžitě začal domlouvat repertoár a fond, od kterého by se soubor odrazil. Jiří Chovanec se ujal doprovázení a rad, jak zpívat a tak to všechno začalo"(Výpověď: Havel Olin, 2010).

Hútek svou činnost zahajuje v září roku 2009 v čele s vedoucím Jiřím Chovancem. Sbor vzniká díky lásce zakládajících členů k lidovým písním. Cílem je navázat na soubor Kohútek. Původní název byl Oldhútek, později však zůstalo jen Hútek. Soubor poprvé vystupuje v Martinském průvodu, nyní doprovázejí tradiční bánovské akce jako např. zpívání u vánočního stromu, zpívání na vánočním koncertě v kostele, zpívání na Nový rok při mši svaté. Pořádají také Hútkovskou zabijačku. V okolí Bánova zpívají např. na Koštu slivovice v Šumicích, Zpívání u Lady Fojtácha v Újezdci, na obecních slavnostech v Dětrichově, Slavnostech vína v Uherském Hradišti, na Bílokarpatkých slavnostech v Uherském Brodě (viz přílohou obr. č. 5) (Zdroj: Hútek [online], 2018).

4.5 Cimbálová muzika Strúček

Vznik souboru v listopadu roku 2002 je nápadem Tomáše Beníčka. Za pomoci Vlastimila Ondry shání další mladé a zakládají soubor. Chybí jim však cimbál. Vedoucí pozice se ujímá Zdeněk Stašek. První vystoupení je na vánoční akademii na půdě základní školy v Bánově. Hrají verbuňk *U bánovskéj boží muky*. Nejprve Strúček vystupuje s Kohútkem, později se osamostatní (Jančář, 2014).

V současné době Strúček tvoří prim Tomáš Beníček, terc Jaroslav Hrbáč, violoncello Týnka Beníčková, klarinet Ladislav Kučera, cimbál Věra Píšková, kontry Jiří Beníček, basa Michal Dalajka (viz přílohou obr. č. 6) (Zdroj: Strúček [online], 2018).

Primáš Strúčku Tomáš Beníček studuje Lékařskou Fakultu na Masarykově Univerzitě, obor Zubní lékařství, posléze studuje Pedagogickou fakultu, v současné době vyučuje na základní škole na Březové. Nejenže dává dohromady celý soubor a vede ho, ale organizuje a zajišťuje veškeré akce. Neustále členy motivuje ke stálému zlepšování se v hudebních výkonech. Je svérázný povahy, průbojný. Členové Strúčku tvrdí, že právě bez něj by soubor jistě rychle zanikl (Výpověď: Veronika Píšková, 2017).

Činnost souboru Strúčku můžeme hledat na svících nebo svatbách. Účastní se koštů slivovice, např. v Bystřici pod Lopeníkem, velikonočních obchůzek, velikonočních dílniček,

fašankových občůzek nebo např. Hůtkovské zabíjačky. Jsou zvaní na doprovod při soukromých akcích i na veřejné, např. na Charitní ples v Bánově (Zdroj: Strůček [online], 2018).

4.6 Ženský sbor Zpěvule

Soubor je zakládán roku 2011 Helenou Vystrčilovou s původní myšlenkou komorního sboru. Ženy však projevují větší zájem, než bylo původně očekáváno a nyní se soubor skládá z 25 členek. Převážnou část souboru tvoří ženy seniorského věku. Repertoár písní je z Bánova a okolí s různorodou tematikou např. o lásce, slivovici, víně, vojně a dalších. Zpěvule jsou zvány na Slavnosti vína v Uherském Hradišti, na folklorní slavnosti po celé České Republice. Pozvány jsou také do Nostického paláce v Praze, do sídla Ministerstva kultury. Cíl souboru zahrnuje náležité spoluutváření kulturního života v rodném kraji (viz přílohou obr. č. 7) (Jančář, 2014).

Soubor Zpěvule je v prosinci roku 2015 osloven pořadatelem farního plesu Stanislavem Vrankou na vystoupení. Prosba je vyřčena s poznámkou, že pokud folklorní zpěvy okoření špetkou humoru, vtipem a grácií, meze jim kladeny nejsou. Soubor Zpěvule se příležitosti chopí v plné své síle. Krátce před devátou večerní, kdy mají vystupovat, se nikde žádná z členek na plese neukazuje. Záhy po deváté vychází z místní kuželárny ve stylu pražských slečen, pánů a paní první republiky. Všechny jsou dobově oblečené, mají skvěle upravené účesy i nalíčené tváře. V sále vzbuzují značný rozruch. Na plese předvádí pásmo lidových písní Karla Hašlera. Eda Švehlík soubor doprovází na klávesy, Markéta Ševčíková prokládá slovem. Sál oživuje a oceňuje výborné herecké výkony. Dvacetiminutové pásmo sklízí značný aplaus a bude se na něj ještě dlouho vzpomínat s úsměvem na tváři (Bánovský zpravodaj 2015, č. 1).

5. VYUŽITÍ FOLKLORNÍCH PRVKŮ A PÍSNÍ V PRAXI UČITELE HUDEBNÍ VÝCHOVY

Tato kapitola se zabývá využitím folklorních prvků na škole v Bánově. Zvolila jsem pro ni rozhovor s konkrétními učiteli- Vlastimilem Ondrou a Jitkou Malou, kteří nám blíže vykládají pohled na problematiku folkloru v naší obci a v edukačním procesu. Vybrala jsem právě je, jelikož svou činností děti přivádí přirozenou cestou k oblibě a užívání folklorních písní a zvyků. Nejdříve se seznámíme s jejich osobnostmi, dále navazuje rozhovor. Je zaměřen na tři dílčí cíle s jedním hlavním. Na první dva zodpoví učitel Vlastimil Ondra, na třetí dílčí cíl Jitka Malá. Celkový závěr z rozhovorů je uveden po uvedení odpovědí učitelů, na konci této kapitoly.

5.1 Osobnost Vlastimila Ondry

Vlastimil Ondra⁸ se narodil roku 1972 v Uherském Hradišti. Celý život žije v Nivnici. Se svou ženou má čtyři děti. Vystudoval Masarykovu univerzitu v Brně, obor učitelství pro 1. Stupeň ZŠ. Momentálně působí na ZŠ v Bánově jako zástupce ředitele. Získává Cenu hejtmána Zlínského kraje r. 2008 za dlouhodobou a aktivní činnost v oblasti volnočasových aktivit dětí a mládeže. Vytváří řadu folklorních pořadů v rodné obci a dalších místech, festivalech. TV Noe i Česká televize o jeho práci natáčí řadu dokumentů např. Na pomezí tradice, Folklorista, U nás, Náš venkov... Je režisérem pořadu Boršická svajba v Národním divadle v Praze. Nejen proto je uznávanou významnou osobností této školy (Zdroj: Slováký deník, 2014). Vlastimil Ondra je vedoucí souborů také v obci Nivnice. Vede zde soubory Nivnička. Soubor Malá Nivnička, soubor Malučká Nivnička, Muzikaša- muzička Malé Nivničky. V Bánově je vedoucím souboru Kuřátko, Malučké Kuřátko, muziky souboru Kuřátko. V Boršicích u Blatnice stojí u založení mužského sboru Boršičané v roce 2008 (Zdroj: Nivnička [online], 2018).

Dostává mimořádné ocenění za poučnou výchovnou práci s dětmi prostřednictvím náročné tematiky v duchu tradičních hodnot v roce 2003 na 18. Celostátní přehlídce dětských folklorních souborů v Jihlavě. Ocenění laureát získává v roce 2004 na 59. MFF ve Strážnici za pořad LETĚLA BÍLÁ HUS aneb CESTY MLÁDÍ NA BRODSKU NA POČÁTKU 20.

---

⁸ Vlastimil Ondra se významně podílí na folklorním dění v edukaci žáků obce Bánov i folklorním dění v okolích vesnicích.

i 21. STOLETÍ. Ocenění laureát 62. MFF ve Strážnici roku 2007 s Jiřím Pavlicou za pořad RODINNÉ ZPÍVÁNÍ A MUZICÍROVÁNÍ. Cenu hejtmána Zlínského kraje v roce 2008 za dlouhodobou a aktivní činnosti v oblasti volnočasových aktivit dětí a mládeže (tamtéž).

Realizuje se také ve významných pořadech: 59. MFF Strážnice 2004⁹- *Letěla bílá hus*, 46. MFF Myjava 2005¹⁰ a *Budění genů*. Všechny těchto pořadů je autorem. Realizuje v Jízdě králů Vlčnov¹¹ v letech 2006 a 2007 v pořadu *Nivnice I. P. 2007 *II. Verbíři z Brodská * Bánov I. P.* Pořadu *Když kvete barvínek* je také autorem. 61, 62, 63, 64 MFF Strážnice v letech 2006, 2007, 2008 a 2009 v pořadech *Zazpívejme sobě a pospolu, Rodinné zpívání a muzicírování* je spoluautorem. Vlastimil Ondra se účastní společně s učitelem Martinem Janšto st. Pořadu *Spívání v krajine Komenského alebo Siločiar duše krajiny* v obci Košariská na Slovensku. Zajišťuje scénář a režii pořadu *Boršická svajba* v Národním divadle Praha (tamtéž).

Vlastimil Ondra také přednáší a zaměřuje se na motivaci dětí. Věnuje se lidovým písním nebo tématům k výuce: Co chybí praktické metodice práce se souborem dětí a *Metamorfózy lidové písně*. Od roku 2004 začíná vydávat také publikace. První CD se jmenuje *Mladé vzpomínky*. V roce 2007 s Jiřím Miškarem vydává knihu *Hold Jiřímu Stojanovi- Kidovi*. O rok později, 2008 vydává CD s názvem *Nivnické sedlecké* (tamtéž).

---

⁹ MFF je tradičně každoroční Mezinárodní folklorní festival ve Strážnici pořádán v červnu. Letos je před námi 73. Ročník a zároveň 36. Ročník Folklorního festivalu Dětská Strážnice. Odborná porota uděluje čestný titul Laureát MFF Strážnice a Cenu MFF Strážnice za nejvýraznější autorský přínos při přípravách a realizacích pořadů. Dětská přehlídka probíhá v duchu přehlídky dětských folklorních muzik (Zdroj: Festival Strážnice [online], 2018).

¹⁰ MFF Myjava je mezinárodní folklorní festival podporuje zájem o oživení a aktivním pěstování folkloru. (Zdroj: Myjava [online], 2018)

¹¹ Jízda králů ve Vlčnově je starobylý rituál ze středověku udržován v podobě královských průvodů na nazdobených koních. Původ jízdy králů není objasněn. Probíhá každoročně v měsíci květnu ve Vlčnově (Zdroj: Vlčnov [online], 2018).

5.2 Osobnost Jitky Malé

Jitka Malá se narodila roku 1969 v Uherském Hradišti. Celý život žije v Bánově. Má dvě dcery. Vystudovala Masarykovu univerzitu v Brně, obor učitelství pro 2. - 3. stupeň, aprobace Hudební výchova, Český jazyk a Pedagogika volného času. Momentálně působí na základní škole v Bánově jako třídní učitelka 3. Ročníku a učí hudební výchovu na 2. stupni. Je členkou folklorního sboru Plkotnice v obci Suchá Loz. Dlouhou dobu se aktivně věnuje hudební činnosti výuky hry na flétničky v oblasti volnočasových aktivit dětí a mládeže. Děti vede a motivuje jak ke hře na nástroje, tak k folklornímu vyžití. Je uznávanou osobností zdejší školy (Výpověď: Kristýna Malá, 2017).

5.3 Rozhovor

Podkapitola uvádí rozhovor s významnými učiteli této školy. Do výuky se dají folklorní prvky zařazovat různě. V českém jazyce problematiku můžeme nalézt v dialektu, ve výtvarné výchově například v malbě ornamentů, krojů. Škola může chodit na výstavy. Využití by mohly mít i volitelné předměty se zaměřením na folklorní tance, které by mohli později využít například studenti pedagogických škol středních. Cílem následujícího rozhovoru je zjištění využití folklorních prvků a písní v praxi učitele hudební výchovy. Pro přehled si uvedeme nejdříve hlavní a dílčí cíle:

Hlavní cíl: Zjistit využití folklorních prvků a písní v praxi učitele hudební výchovy.

Dílčí cíle:

1. Objasnit učitelův postoj k folkloru.
2. Zjistit učitelovu zkušenost s folklorem.
3. Učitelovo zařazení folkloru do edukačního procesu.

Cíl rozhovoru: Tento rozhovor může být přínosný pro inspiraci stávajícím i budoucím učitelům hudebních výchov na základních školách, při zařazování folklorních prvků do výuky. Díky rozhovoru je možné si uvědomit, jak vliv a zařazování prvků nenuceným způsobem ovlivňuje žáky a vytváří pozitivní vztah k předávání kulturních tradic. Pro konkrétní učitele zodpovídající rozhovor může být text reflexí a pro ostatní komparací jejich dosavadní práce.

Postup zpracování rozhovoru:

Úvod, popis průběhu dotazování: Výzkumný rozhovor jsem sestavila se dvěma učiteli ZŠ Bánov formou volných odpovědí, metodou kvalitativní. První dva dílčí cíle jsou zodpovězeny učitelem Vlastimilem Ondrou, který žáky vede jak ve školní, tak mimo školních aktivitách a soutěžích. Třetí dílčí cíl je zodpovězen paní učitelkou Jitkou Malou, která se žákům věnuje především na základní škole v Bánově a obci.

Rozhovor s Vlastimilem Ondrou i Jitkou Malou byl velmi příjemný. Ve folkloru i školství se oba pohybují od mládí do dnes, proto přehled o zdejším dění je autentický a aktuální. Během dotazování jsme si ujasnili, že odpovědi jsou Jejich názory.

První dílčí cíl nastiňuje postoj osobnosti učitele Vlastimila Ondry k folkloru.

1. Postoj učitele k folkloru:

Pokud má učitel inspirovat a motivovat, je velmi důležité, aby byl sám pro folklor nadšen a aktivně do něj zapojen. Proto se nejprve zaměříme na postoj učitele k folkloru samotnému.

- **Když se řekne folklor, co se Vám vybaví?**

„Přetržené předávání lidové kultury.“

- **Co považujete za folklorní prvek?**

„Nářečí.“

- **Folklor má prý pozitivní vliv na rozvoj jedince, co si o tom myslíte?**

„Lidová kultura se vyvinula přirozenou cestou. Stále na nás působí a ovlivňuje i budoucí generace.“

- **Jak znalost folkloru můžou žáci využívat v běžné každodenní praxi?**

„Dodržováním výročních zvyků. Dále v dospělosti, mohou předávat tradice i dalším generacím. Jde o to, aby dívky mohly zpívat svým dětem nad postýlkou naše slovácké písně.“

- **Co žákům školy v Bánově folklor přináší?**

„Možnost prezentovat naše písně na soutěžích, znalost písni.“

Závěr: Pedagog je přesvědčen, že přínos pro osobní rozvoj žáků je velký a má pozitivní vliv i pro budoucí generace.

Druhý dílčí cíl uvádí zkušenost osobnosti učitele Vlastimila Ondry s folklorem.

2. Učitelova zkušenost s folklorem

Pokud má učitel učit, je zapotřebí, aby byl v daném oboru vzdělán po vědomostní i praktické stránce. Tento okruh otázek se zaměřuje na učitelovu zkušenost s folklorem.

- **Jak jste se k folkloru dostal?**

„Na gymnáziu přes folklorní soubor. Navíc jsem byl ovlivněn také rodinou. Nešli mi sice příkladem folklorně, ale vyprávěli příběhy, staré legendy našeho kraje. Moje prababička vyšívala kroje, a tak jsem v tomto prostředí žil od dětství.“

- **Sám jste zavedl školní folklorní kroužek Kuřátko v Bánově, co Vás k tomu vedlo?**

„Nápad vznikl přes oslavy narození Komenského, byl jsem v té době členem souboru Brozan.¹² Náš soubor nacvičil moravskou besedu. Nivnické páry však byly staršího obsazení, a proto bylo potřeba najít nového vedoucího. Pověřili mě, přestože jsem o to nestál. Tehdy jsem začal chodit do muzeí, knihoven, začal číst, o tom, co by měl soubor dělat. Chtěl jsem najít jiný pohled předvádění folkloru. Vadilo mně pouhé vystupování na podiu jako např. vystupování mažorettek. Chtěl jsem, aby byl soubor schopen bavit lidi dlouhou dobu a uměl je zapojit. Později jsem rozjel celostátní projekty, např. Ústav lidové kultury ve Strážnici Škoda – Siločáry duše dítěte¹³ nebo jsem rozjel webové stránky folklorní akademii.“¹⁴

„Už dříve jsem vedl soubory v Nivnici a působil v Bánově jako učitel. Byl tu již soubor Kohútek, ale to byla záležitost starších dívčích ročníků. Jejich vedoucí byla p. uč. Vystrčilová, která mi při odchodu do důvodu vedení Kohútka předala. Malým dětem se ale nikdo

---

¹² V Nivnici byla v této době cimbálová muzika Lipina, říkalo se jí Hopsák. Na oslavy přijel také tehdejší předseda vlády Valenta (Výpověď: Vlastimil Ondra, 2017).

¹³Hlavním smyslem Siločáry duše dítěte je vytvořit prostor ke společnému setkávání vedoucích dětských folklorních souborů a přispět k široké vzájemné výměně nejlepších osobních praktických zkušeností jednotlivých vedoucích s vedením dětských folklorních souborů z celé ČR (Zdroj: nulka [online], 2018)

¹⁴Cílem folklorní akademie je vytvořit každému podmínky pro co nejhlubší a nejopravdovější žití a předávání lidové kultury ve třetím tisíciletí. Za tímto účelem chce spojit nápady a síly folkloristů a odborníků k šíření lidové kultury v její nejčistší formě mezi nejširší vrstvy obyvatelstva (Zdroj: Folklorní akademie[online], 2018).

nevěnoval a podle mě to byla škoda. Začal jsem proto úmyslně pracovat s nejmenšími dětmi a vytvořil jsem Kuřátko.“

Závěr: Pedagog vyrůstá ve folklorním prostředí od malička, stává se vedoucím Brozanu, které ho motivuje ve studiu o dané problematice a v založení dalších vzdělávacích souborů i projektů. Folkloru se věnuje v práci i ve volném čase.

Pro naplnění *třetího dílčího cíle* jsem otázky k zařazení folklorních prvků do edukačního procesu zvolila paní učitelku prvního stupně ZŠ Bánov Jitku Malou.

3. Učitelovo zařazení folkloru do edukačního procesu.

Na otázky týkají se vzdělávání v hodinách hudební výchovy a zapojení folklorních prvků odpověděla paní učitelka Jitka Malá. Je důležité, aby součástí základního vzdělávání byla v žácích pěstována láska k místním tradicím a zvyklostem, neboť právě to se později stává nehmotným kulturním dědictvím.

- **Co považuje za zásadní pro pozitivní vztah žáků k folkloru?**

„Praktické dovednosti, nácvik a spoluprožití v autentické podobě, například pochůzka na mrskačku, fašank, vánoční koledování...“

- **Z čeho čerpáte inspirace k zařazování prvků folkloru do vyučování?**

„Z vlastních celoživotních zkušeností.“

- **Jak hodnotíte hudební učebnice pro ZŠ?**

„Velmi rozpačitě, vybírám jen některá témata, učebnice jsou pro dnešní školáky příliš nabyté mnoha vědomostmi, které na ZŠ pro děti nezaměřené na hudební dovednosti obtěžují a ztrácí se v množství látky. Více se snažíme využívat hodiny prakticky.“

- **Podle čeho vybíráte písně do výuky?**

„Nejčastěji podle ročního období.“

- **Jaké písně jsou mezi žáky oblíbené?**

„To záleží na složení třídy a ročníku. Moderní, folkové, lidové.“

- **Jaké postupy se Vám osvědčují k zařazování folklorních prvků do vyučování hudební výchovy?**

„Praktická ukázka, ukázka na videu, napodobení tance, zpěvu.“

- **Je někdo, kdo Vás ve folkloru inspiruje?**

„Rodina, Jaromír Nečas, Jiří Plocek.“

- **Jaké prvky folkloru jsou podle Vás důležité zařazovat do vyučování?**

„Zavádíme prvky do vyučování přirozenou cestou. Cestou, která děti baví, zpěv o přestávkách mezi hodinami.“

- **Jaký mají žáci o folklorní problematiku zájem?**

„Je to různorodé, někteří mají oblíben, jiný jsou proti němu vyhranění, vesměs více převazuje kladný vztah.“

Závěr: Jitka Malá považuje za zásadní autentickou zkušenost žáků s folklorními prvky. Snaží se volbu písní přizpůsobovat věkové skupině a jejich preferencím.

Celkový závěr, popis ukončení rozhovoru: Oba učitelé se od mládí pohybují ve folklorním prostředí. Jejich cílem je předávat kulturní tradici dalším generacím. Po rozhovoru s učitelem jsme se rozloučili a popřáli si hodně štěstí ve studiu i práci s vědomím, že se jako účinkující brzy uvidíme na následujících kulturních akcích v obci Bánově a okolí.

Celkový závěr z rozhovorů

Učitel Vlastimil Ondra i Jitka Malá jsou velkou inspirací spousty žáků. Folklorní prvky do výuky zařazují, nejčastěji v podobě zpívání lidových písní. Za důležitý považují kladný vztah k předávání kulturních tradic dalším generacím, vlastní zapojení. Paní učitelka zařazuje do výuky písně podle ročního období a podle zájmů studentů. Vlastimil Ondra se vybírá písně úmyslně místní. Žáci s nimi později mohou jezdit soutěžit.

Pro děti i pro budoucí generace hraje zásadní roli nabídka možnosti volnočasového hudebního folklorního kroužku. Děti se mohou prezentovat na soutěžích, utužovat kolektiv. Vyzpívají se a utuží tím své zdravé sebevědomí. Žáci, kteří se budou angažovat v živém folklorním dění získají větší povědomí o folkloru oproti dětem neangažovaným. Díky rytmu

a pohybu je folklorní prvky možné zařadit do školních osnov, konkrétně do hudební výchovy i tělesné v podobě tanců. Pokud se člověk na problematiku folkloru zaměří, uvědomí si, že se mnohé propojuje. Vždy záleží na konkrétních učitelích, jak se k předmětu postaví, na jeho zkušenostech a zájmech. Složkami folkloru je snazší se zabývat v kolektivu učitelů aktivně pěstujících lidový tanec, písně, hudbu než mezi učiteli nezaangažovanými do této problematiky. Vyvarujme se upadající znalosti lidové kultury. Necht' nikdy nevede k zapomnění. Lidové tradice je třeba si neustále připomínat.

Závěr

Folklorní hudba tvoří neodmyslitelnou součást hudebních dějin naší obce. Folklor je u nás pěstován od doby vzniku vesnice samotné až po současnost. Některé tradice se zde udržují, jiné zanikají. Místní obyvatelé lidové zvyky udržují velmi rádi, pro mnohé jsou významnou součástí jejich života. Hlavními činnými tělesy, která bych ráda zmínila, jsou především soubory Kohútek, Kuřátko, Hútek, Strúček, Zpěvule a Bánovjanka.

V současnosti je folklorní život v Bánově nesmírně pestrý jak na lidové tradice, zvyky, tak na folklorní soubory. Vyžití zde najdou děti, mládež, dospělí i starší obyvatelé vesnice. Učitelé a rodiče tradice podporují. Vytvářejí a účastní se lidových akcí. Tím v dětech pěstují pozitivní vztah k folkloru přirozenou cestou. Právě vytrvalost a stálé tvoření tradic nových má dopad na osobnosti, které jsou v tomto prostředí utvářeny. Děti navštěvují kroužky a učí se vzájemné toleranci, chování, uctívání lidového prostředí. Prarodiče jsou také významnými činiteli v úloze předávání. Právě babičky nejčastěji ukazují mladým dívkám, jak uvázat kroj a jak zacházet s jeho údržbou. Z jednotlivců významných pro folklorní činnost jsem vyzdvihla jednotlivé pedagogické osobnosti, konkrétně Vlastimila Ondru a Jitku Malou. Oba aktivně formují novou generaci k lidové činnosti. Jitka Malá především na základní škole v Bánově a v obci. Vlastimil Ondra taktéž na základní škole Bánov, ale také na soutěžích po České Republice i v zahraničí.

Přála bych si, aby tato práce byla přínosná pro současné i budoucí občany obce Bánova, pro učitele základních škol předmětu hudební výchovy k nahlédnutí inspirací z rozhovorů od pedagogů nebo pro zájemce o ucelené informace ohledně folklorních souborů naší obce. Práce obsahuje soubor typických lidových tradic a písní obce Bánov, které může využít jakýkoliv zájemce hledající ucelený přehled o tomto tématu.

POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY

BARAN, Ludvík, STAŇKOVÁ Jitka. *Lidové kroje Slovácka*. Praha: Pressfoto, 1985.

Bánovský zpravodaj: vydává obecní zastupitelstvo v Bánově. Bánov: Obecní úřad, 1995-2018, 2015 (č. 1).

Bánovský zpravodaj: vydává obecní zastupitelstvo v Bánově. Bánov: Obecní úřad, 1995-2018, 2015 (č. 2).

Bánovský zpravodaj: vydává obecní zastupitelstvo v Bánově. Bánov: Obecní úřad, 1995-2018, 2016 (č. 2).

Bánovský zpravodaj: vydává obecní zastupitelstvo v Bánově. Bánov: Obecní úřad, 1995-2018, 2017 (č. 1).

Bánovský zpravodaj: vydává obecní zastupitelstvo v Bánově. Bánov: Obecní úřad, 1995-2018, 2017 (č. 2).

Bánovský zpravodaj: vydává obecní zastupitelstvo v Bánově. Bánov: Obecní úřad, 1995-2018, 2017 (č. 3).

Bánovský zpravodaj: vydává obecní zastupitelstvo v Bánově. Bánov: Obecní úřad, 1995-2018, 2017 (č. 4).

Bánovský zpravodaj: vydává obecní zastupitelstvo v Bánově. Bánov: Obecní úřad, 1995-2018, 2017 (č. 5).

BEZDĚČKA, Pavel. *Vítejte na Východním Slovácku*. Uherské Hradiště: Pro Mikroregion Východní Slovácko vydalo nakl. Futuro, 2006. ISBN 80-86867-00-5.

BROUČEK, Stanislav a Richard JEŘÁBEK, ed. *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a

Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Mladá fronta, 2007. ISBN 978-80-204-1712-1.

DVOULETÝ, Michal. *Na paletě krojů: slovácké slavnosti vína a otevřených památek Uherské Hradiště*. Uherské Hradiště: Nadace Děti-kultura-sport, 2010. ISBN 978-80-254-7930-8.

HABARTOVÁ, Romana. *Lajbl, marínka, kabát, halena: Příspěvek k typologii mužských svrchních oděvních součástí na Slovácku, ročník LIII. In FLOREC, Ivo a kol. Společenskovědní sborník pro moravsko-slovenské pomezí, odborný recenzovaný časopis*. Uherské Hradiště: Slovácké muzeum, 2011. ISBN 978-80-86185-99-6.

JANČÁŘ, Radek. *Bánov: kroniky promlouvají*. Bánov: Obec Bánov, 2014. ISBN 978-80-86528-55-7.

Koledy z Boží cesty: Sběr not Heleny Vystrčilové. 1938.

KOZÁKOVÁ, Soňa, Jiří ZIMA a Jiří MACEK. *Já & písnička: zpěvník pro žáky základních škol*. Cheb: G + W, 2013. ISBN 978-0-7065-1707-1.

MALINOVSKÝ, Jan a Jan SUCHÁČEK. *Velký anglicko-český slovník vysvětlující pojmy regionálního rozvoje a regionální politiky Evropské unie: [Big English-Czech dictionary of regional development and the EU regional policy]*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2006. ISBN 80-248-1117-0.

MÁLEK, Lubomír, SUŠIL, Horymír a Pavel ŠAŠINKA, ed. *Zpěvník Olšavy*. Praha: Úst. pro kult. vých. činnost, 1982.

MOTLOVÁ, Milada. *Český rok od jara do zimy*. Ilustroval Tomáš ŘÍZEK. V Praze: Fortuna Libri, 2010. ISBN 978-80-7321-522-4.

NEKUDA, Vladimír, ed. *Uherskohradištsko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1982. *Vlastivěda moravská*.

PAVLICOVÁ, Martina a Lucie UHLÍKOVÁ. *Od folkloru k folklorismu. Slovník folklorního hnutí na Moravě a ve Slezsku*. 1. vyd. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1997. ISBN 80-86156-06-0.

SLABÁK, Ladislav. *Zpěvníček Olšavy: 80. SLOVÁCKÝ VEČER fašankový, DK ROH*. 1987. Uherský Brod, 1987.

Slovácký deník. České Budějovice: Vltava-Labe-Press, 2006-. ISSN 1801-9803.

Zpěvník Olšavy. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1982.

Kroniky

Kronika obce Bánov. Obecní úřad Bánov 1987-2018,

Kronika římskokatolické farnosti Bánov, 1984–2018

Internetové zdroje

Bánov [online]. Bánov:2014 OBEC BÁNOV, 2018 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <http://www.banov.cz/>.

Folklorní akademie [online]. [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <https://www.folklorni-akademie.cz/>.

Hútek: Mužský folklorní sbor z Bánova [online]. Bánov, 2010 [cit. 2017-10-12].

Kohútek: Folklorní soubor [online]. Bánov: Copyright © 2010, 2017 [cit. 2018-01-11]. Dostupné z: <http://kohutek.banov.cz/index.php>.

Kuřátko: Folklor z Bánova [online]. Nivnice, 2018 [cit. 2017-04-11]. Dostupné z: <http://www.kuratko.unas.cz/aktuality.php>.

Lidový slovník: Kordulka [online]. 2018 [cit. 2017-04-11]. Dostupné z: <http://lidovyslovník.cz/index.php?dotaz=kordulka&hledej=1>.

Mapa Bánov [online]. [cit. 2018-15-02]. Dostupné z: <https://goo.gl/images/YSvDzD>.

Mapa mikroregionu: Strategický rozvojový plán mikroregionu východní slovácko [online]. 2006 [cit. 2018-20-01]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/18296201-Strategicky-rozvojovy-plan-mikroregionu-vychodni-slovacko.html>.

Mezinárodní folklorní festival "Strážnice" [online]. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2018 [cit. 2018-20-01]. Dostupné z: <http://festivalstraznice.cz/>.

Mikroregion Východní Slovácko: Znak mikroregionu Východní Slovácko [online]. 2005 [cit. 2018-23-01]. Dostupné z: <https://goo.gl/images/MDx8Bv>.

Myjava. sk: Medzinárodného folklórneho festivalu MYJAVA [online]. Myjava: ©2016 Mesto Myjava, 2016 [cit. 2017-26-01]. Dostupné z: <http://myjava.sk/obcan/kultura-a-folklor/medzinarodny-folklorny-festival>.

Národní ústav lidové kultury: Siločáry duše dítěte [online]. Strážnice, 2017 [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <http://www.nulk.cz/vzdelavaci-programy/silocary-duse-ditete/>.

Nivnička: Vlastimil Ondra [online]. Nivnice, 2017 [cit. 2017-26-10]. Dostupné z: http://www.nivnicka.cz/direction.php?page_name=nivnicka_detail&%20clen_id=18.

Obec Bánov: Z historie Bánova [online]. 2007 [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <http://www.banov.cz/nase-obec/z-historie-banova/>.

Slovácké muzeum: Ludmila Tarcalová: Úvazy tureckých šátků na Slovácku [online]. Uherské Hradiště, 2016 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <http://www.slovackemuzeum.cz/doc/1540/>.

Slovník: Lidové tance, zvyky, řemesla [online]. Praha, 2017 [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <https://moodle.amu.cz/mod/glossary/view.php>.

Strategický rozvojový plán mikroregionu Východní Slovácko [online]. Východní Slovácko, 2006 [cit. 2018-23-01]. Dostupné z: <http://docplayer.cz/18296201-Strategicky-rozvojovy-plan-mikroregionu-vychodni-slovacko.html>.

Strůček: Folklorní soubor [online]. Bánov 2018 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://strucek.banov.cz/>.

Vlčnov: Jízda králů [online]. Vlčnov: Galileo Corporation, 2018 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.vlcnov.cz/informace-o-obci/jizda-kralu/>.

Východní Slovácko: Kultura v regionu [online]. 2013 [cit. 2017-10-12]. Dostupné z: <http://vychodnislovacko.eu>.

Sběr not

- Tomáš Beníček- vedoucí souboru Strůček
- Jakub Hrbáč- odrostlý člen Kuřátka
- Ladislav Sabák- člen cimbálové muziky Olšava
- Jiří Chovanec- člen souboru Hútek
- Vlastimil Novák- vedoucí dechové hudby Bánovjanka
- Zbyněk Král- člen souboru Hútek
- Helena Vystrčilová- vedoucí souboru Zpěvule

Seznam respondentů:

- Vlastimil Ondra (nar. 1972) zástupce ředitele ZŠ Bánov- rozhovor 10. 12. 2017
- Veronika Píšková (1991) členka cimbálové muziky Strůček 16. 1. 2018
- Havel Olin (nar. 1950) vedoucí souboru Hútek- rozhovor 6. 10. 2010
- Kristýna Malá (nar. 1995) bývalá členka Kohútka- rozhovor 10. 1. 2018
- Jitka Malá (nar. 1969) členka folklorního souboru Zpěvule- rozhovor 10. 1. 2018
- Tomáš Beníček (nar. 1991) vedoucí souboru Strůček- rozhovor 16. 11. 2017
- Antonín Mach – ředitel Klubu kultury UH- rozhovor 2. 1. 2018

SEZNAM PŘÍLOH

Notové přílohy

Příloha 1: Zpěv žen při čepení

Příloha 2: Ženy při stěhování nevěsty sedí na žebříňáku zapřaženými koňmi a zpívají

Příloha 3: Po nastěhování vůz jezdí po dědině a lidé přitom zpívají:

Příloha 4: Při odcházení se syrcem hrají muzikanti:

Příloha 5: Pod šable, pod šable

Příloha 6: Na den svatého Martina

Příloha 7: Zpívala synu matička

Příloha 8: Co se tak svítí v Betlémě

Příloha 9: Bánovské hodinky

Příloha 10: My tři králové

Obrázkové přílohy

Obr. č. 1 *Kroj Bánova*

Obr. č. 2 *Dechová hudba Bánovjanka*

Obr. č. 3 *Folklorní soubor Kohútek*

Obr. č. 4 *Bánovské Kuřátko*

Obr. č. 5 *Mužský soubor Hútek*

Obr. č. 6 *Cimbálová muzika Strúček*

Obr. č. 7 *Ženský sbor Zpěvule*

PŘÍLOHY

NOTOVÉ PŘÍLOHY

Bánovská svatba

Příloha 1: Zpěv žen při čepení

Pojď že - ni - chu, pojd' ku - po - vat, bu - deš to - ho po - tře - bo - vat.
Po dva - ce - ti, po tři - ce - ti, pojd' že - ni - chu, pojd' kú - pi - ti.

(Zdroj: Jančář, 2014)

Příloha 2: Ženy při stěhování nevěsty sedí na žebříňáku zapřaženými koňmi a zpívají

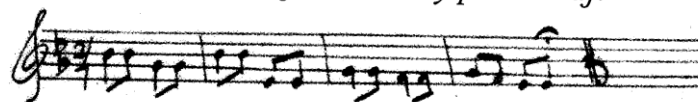

*Dajte vy nám dajte, co nám míníte dat, abysme vám měli za co poděko-
vat. Pobíraj, pobíraj, nic tu nenechávaj – enem ten klíneček, co viseu
věneček.*

(Zdroj: Jančář, 2014)

Příloha 3: Po nastěhování vůz jezdí po dědině a lidé přítom zpívají:

Šibaj, šibaj, pošibávaj, na koníčky povouávaj.

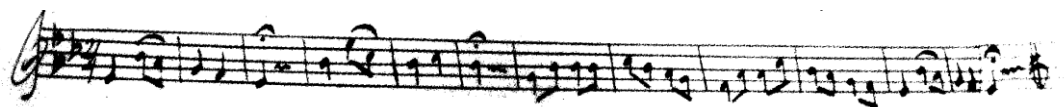

Šibaj, šibaj, všechny čtyry, náš formane roztomilý.

(Zdroj: Jančář, 2014)

Syrec

Příloha 4: Při odcházení se syrcem hrají muzikanti:

(Zdroj: Jančář, 2014)

Fašank

Příloha 5: Podšable, podšable

Two lines of musical notation in treble clef, 3/4 time signature, with a key signature of one sharp (F#). The first line contains the lyrics: Pod ša - ble, pod ša - ble, aj pod o - buš - ky, my všec - ko. The second line contains: be - re - me, aj pla - né hruš - - ky. There is a small number '6' below the first line.

Pod ša - ble, pod ša - ble, aj pod o - buš - ky, my všec - ko
6
be - re - me, aj pla - né hruš - - ky.

(Zdroj: Zpěvníček Olšavy, 1978)

Hody svatého Martina

Příloha 6: Na den svatého Martina

EVANGELIEM

Two lines of musical notation in treble clef, 2/4 time signature. The first line contains the lyrics: l. Na den sva - té - ho Ma - rti - na, a - le - lu - ja, a - le - lu - ja, ve - . The second line contains: sel se (vše - chna ro - di - na,) a - le - - lu - ja. There are handwritten annotations 'cela' and 'dědina' under the words 'vše - chna' and 'ro - di - na' respectively.

l. Na den sva - té - ho Ma - rti - na, a - le - lu - ja, a - le - lu - ja, ve -
sel se (vše - chna ro - di - na,) a - le - - lu - ja.
cela dědina

(Zdroj: Sběr písní Oldřich Havel, vedoucí Hutku)

Vánoční koncert

Příloha 7: *Zpívala synu matička*

ZPÍVALA SYNU MATIČKA

Zpívala Synu Matička, chtíc, aby spal,
byla to píseň sladičká, Pán naslouchal:
„Ježíšku, milé Děťátko, sen libí sni,
přikvapí na tě za krátko řad těžkých dní.

(Zdroj: Koledy z Boží cesty, 1938).

Vánoční koncert

Příloha 8: Co se tak svítí v Betlémě

Co se tak svítí v Betlémě česká

$\text{♩} = 65$

Co se tak svítí v Betlémě, jaké to znamení,
v noci že andělé velebně na nebi zpívají?
Dítě se nám narodilo krásné, sláčné, spanilé
R Děkuje mu s radostí, a by nás vykoupil
že k nám přišel z výsosti,

1. Co se tak svítí v Betlémě

*jaké to znamení,
v noci že andělé velebně
na nebi zpívají?
Dítě se nám narodilo
krásné, sláčné, spanilé.*

*R. Děkujeme mu s radostí,
že k nám přišel z výsosti,
aby nás vykoupil*

2. Ó, jak dnes moc Boží divná
nám se ukázala,
neboť její matka blažená
Maria porodila
Překrásného nám synáčka
dala v noční hodině
R.

3. V malém městě Betlémě
leží to dítěátko
zahřívají nemluvičátko
voek a oslátko
Plenkami jest ovinuté,
leží v jeslích na seně
R.

(Zdroj: Sběr písní Zbyněk Král, člen Hůtku)

Božihodová mše

Příloha 9: Bánovské hodinky

HODINKY NA SLAVNOST VÁNOČNÍ

Vánoční koledy

Začátek

O půlnoci na salaši,
tam pastýře cosi straší,
ovce se rozbíhají,
běží pryč, utíkají.

Ejhle, Anděl na salaši,
zpívá gloria v oblacích,
in Excelsis Deo,
čuj, pastýři, čuj, čuj, ho.

Gloria

Ej všecko stvoření
na světě slyš!
Gloria, Gloria in Excelsis,
pokoj lidem zde na zemi,
Gloria, Gloria,
in Excelsis Deo,
ej chaso, vstávejte,
pravím nemeškejte,
tam půjdeme.

Před evangeliem

Novina velmi dobrá,
nám zvěstována,
že Panna porodila,
nám Krista Pána –
a to v městečku Betlémě,
leží tam v chlévě na seně,
děťátko, které se má
nazývat Jezulátko.

Obětování

Narodil se Ježíšek
v Betlémě, náš bratříček.
Slávu pěli andělové,
přispěchali pastýřové.
Dary hojné přinášeli,
klaněli se u jeslí.

Ježíšku, ty bratře náš,
na nebi teď přebýváš,
tam jednou mi k tobě přijdem,
klaněti se tobě budem,
oběť milou,
srdce své,
přinesem ti nevinné.

Po přijímání

Na nebesích nad Betlémem
svítí krásná hvězdička,
a v Betlémě, kde uspává
Jezulátko Matička.
Hajej, spinkej, Jezulátko,
mé děťátko,
hajej spinkej, Jezulátko mé.

A Maria synáčkovi
kolébku zpívala,
na tvářích a na čelíčko
Jezulátko líbala.
Hajej, spinkej,
Jezulátko, mé děťátko,
hajej, spinkej,
Jezulátko mé.

Ke konci

Vítej, krásné Jezulátko,
Ježíši, synu Boží,
vítej rozkošné děťátko,
tys všeho světa zboží.
Jenž jsi s nebe na zem sstoupil,
z života Panny čisté,
abys nás hříšné vykoupil,
v Betlémě zrodil jsi se.

(Zdroj: Sběr písní Novák, vedoucí dechové hudby Bánovjanka.)

Tři králové

Příloha 10: *My tři králové*

[Mírně] My tři králové

1. My tři krá-lo- vé jde-me k vám štěstí zdra-ví vin- šu — jem vám.
(pře-je — me) vám.

2. Štěstí, zdraví, dlouhá léta. my jsme k vám přišli z daleka.	5. A já černej vystupuju a Nový rok vám vinšuju.
3. Z daleka je cesta naše, do Betléma mysl naše.	6. A my taky vystupujem a Nový rok vám vinšujem.
4. Co ty černej stojíš vzadu, vystrkuješ na nás bradu.	

(Zdroj:Kozáková, Zima, Macek, 2013)

OBRÁZKOVÉ PŘÍLOHY

Obr. č. 1: *Kroj Bánova*

(Zdroj: *Folklorní akademie* [online], 2018)

Folklorní soubory

Obr. č. 2: *Dechová hudba Bánovjanka*

(Foto: Andrea Kočicová, 2016)

Obr. č. 3: *Folklorní soubor Kohútek*

(Foto: Andrea Kočicová, 2016)

Obr. č. 4: *Bánovské Kuřátko*

(Foto: Vlastimil Ondra, 2014)

Obr. č. 5: *Mužský soubor Hútek*

(Foto: Libor Piška, 2010)

Obr. č. 6: *Cimbálová muzika Struček*

(Foto: Libor Piška, 2012)

Obr. č. 7: *Ženský sbor Zpěvule*

(Foto: Markéta Švehlíková, 2016)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Marta Fremlová
Katedra:	Hudební výchovy
Vedoucí práce:	PaedDr. Lena Pulchertová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Současný folklorní život a hudební tradice v Bánově
Název v angličtině:	Actual folklore life and musical tradition in Bánov
Anotace práce:	Cílem bakalářské práce je zachytit současný kulturní život v obci Bánov. Práce je rozložena do pěti kapitol. Uvádí Mikroregion Východního Slovácka, představuje místní kroj, charakteristické lidové tradice, písně a obsahuje rozhovory.
Klíčová slova:	Bánov, folklorní tradice, kroj, lidové písně, soubor, Vlastimil Ondra.
Anotace v angličtině:	The aim of this bachelor thesis is to capture contemporary cultural life in the village of Bánov. The work is divided into five chapters. It shows the Microregion of Eastern Slovakia, presents a local costume, characteristic folk traditions, songs and it contains interviews.
Klíčová slova v angličtině:	Bánov, Folklore Traditions, Folk Costume, Folk Songs, ensemble, Vlastimil Ondra.
Přílohy vázané v práci:	17
Rozsah práce:	49 stran
Jazyk práce:	Český jazyk